

Att vara först, men inte *först* först

Om ickebinär historia, representation och att vara den som skapar den.

Julle Vestman

Examensarbete för Scenkonstpedagog (YH)-examen

Utbildningen för scenkonst

Jakobstad 2023

EXAMENSARBETE

Författare: Julle Vestman

Utbildning och ort: Utbildning i Scenkonst, Jakobstad

Handledare: Stina Engström

Titel: Att vara först, men inte först först - Om ickebinär historia, representation och att vara den som skapar den

Datum: 14.4.2023 Sidantal: 26

Bilagor: 2

Abstrakt

Som följd av min process med den konstnärliga delen av mitt slutarbete HÄIRIÖ hade jag ofta ickebinäritetens historia och vikten av representation i tankarna. Detta ledde mig till frågan: varför blir jag så ofta anklagad för att komma på något nytt, som att jag trollar fram en identitet för att vara speciell? Jag frågade mig själv om ickebinäritet verkligen är nytt eller om det alltid har funnits - och om det alltid har funnits, var har de ickebinära varit i sådana fall?

I denna text beskriver jag ickebinäritet, samt går igenom dess historia och queera anknytning. Jag fokuserar huvudsakligen på ett par utvalda personer och fenomen i historien som jag känner är av vikt. Jag behandlar olika former av diskrimination på basis av kön, samt diskuterar var gränsen går för att identifiera sig som genderqueer. Jag lägger också vikt vid representation och varför den är så viktig för just queer- och transpersoner.

Detta gör jag genom att i min text ta avstamp i ett par böcker och artiklar, framför allt boken *Genderqueer*. Jag fokuserar på subjektiva berättelser framom rent objektiv forskning, eftersom frågan om kön är högst personlig och för att det inte finns mycket vetenskaplig forskning om det ämnet jag fokuserar på.

I slutet går jag också igenom min process med mitt konstnärliga slutarbete där jag tangerar vad jag lärt mig och hur jag skulle utveckla mitt koncept om jag fick möjligheten.

Språk: Svenska

Nyckelord: Ickebinär, ickebinär historia, representation, trans, queer, teater

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Julle Vestman

Koulutus ja paikkakunta: Esittävä taide, Pietarsaari

Ohjaaja(t): Stina Engström

Nimike: Att vara först, men inte först först - Om ickebinär historia, representation och att vara den som skapar den

Päivämäärä: 14.4.2023

Sivumäärä: 26

Liitteet: 2

Tiivistelmä

Opinnäytetyöni HÄIRIÖn taiteellisen osion työstämisen seurauksena, minulla oli usein muunsukupuolisuuden historia, ja representaation merkitys mielessä. Tämä johti kysymykseen: miksi minua niin useasti syytetään uuden asian keksimisestä, ihan kuin erikoisuutta tavoittaen olisin tyhjästä taikonut itselleni uuden identiteetin? Kysyin itseltäni, onko muunsukupuolisuus uusi asia, vai onko se aina ollut olemassa - ja jos on, missä muunsukupuoliset ovat siinä tapauksessa olleet?

Tässä tekstissä kuvaan muunsukupuolisuutta, sekä käyn läpi sen historiaa ja sen yhteyttä hlbtq-yhteisön kanssa. Keskityn pääasiallisesti tiettyihin historiallisiin henkilöihin ja ilmiöihin, jotka mielestäni ovat tässä merkityksessä tärkeitä. Käsittelen sukupuoliidentiteetin perusteella tapahtuvan syrjinnän eri muotoja, ja muunsukupuolisuuden määritelmän ja rajat. Painotan myös representaation merkityksen, ja miksi se juuri hlbtq-henkilöille on niin tärkeää.

Lähteeni tässä opinnäytetyössä ovat pääasiallisesti muutama kirja ja artikkeli, ennen kaikkea kirja "Genderqueer". Keskityn subjektiivisiin tarinoihin puhtaasti objektiivisen tutkimuksen sijaan, sillä kysymys sukupuoliidentiteetistä on niin henkilökohtainen, ja koska aiheesta ei ole tehty paljon tieteellistä tutkimusta.

Lopuksi käyn läpi taiteellisen opinnäytetyöni prosessin, mitä olen siitä oppinut, ja miten kehittäisin konseptia jos saisin mahdollisuuden.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: Muunsukupuolisuus, ei-binäärinen, ei-binäärinen historia, representaatio, trans, queer, teatteri

BACHELOR'S THESIS

Author: Julle Vestman

Degree Programme: Bachelor of Performing Arts, Jakobstad

Supervisor: Stina Engström

Title: Att vara först, men inte först först - Om ickebinär historia, representation och att vara den som skapar den

Date: 14.4.2023

Number of pages: 26

Appendices: 2

Abstract

As a result of my process with the artistic part of my bachelor's thesis HÄIRIÖ I often thought about the history of nonbinary people and the importance of representation. This led me to the question: why do people so often accuse me of coming up with something new, as if i've magically made up a new identity in hopes of being special? I asked myself if being nonbinary really is something new or if it's always existed - and if it's always existed, where have the nonbinary people been?

In this text I describe what being nonbinary is. I also go through its history and queer connection. I mainly put my focus on a few chosen people and phenomena in history I feel are of importance. I discuss different types of discrimination on the basis of gender and where the line is drawn for identifying as genderqueer. I also stress the importance of representation and why it's so important for queer and trans people.

I do this by basing my information on a couple books and articles, mainly the book Genderqueer. I focus on subjective stories rather than completely objective research, since the experience of ones gender is very personal and since there isn't a lot of research in the subject I focus on.

At the end of this text I also go through my process with the artistic part of my thesis, focusing on what I've learned and how I would further develop my concept if I had the chance.

Language: Swedish

Key words: Nonbinary, nonbinary history, representation, trans, queer, theater

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	1
1.1.Syfte och frågeställning	2
2. Är ickebinäritet en ny och modern grej?	3
2.1 Vad är ickebinäritet?	3
2.1.1 Om kön som grunden till många -fobier	4
2.1.2 TERFar	6
2.2 Ickebinäritet i historien	7
2.2.1 Dionysos.....	7
2.2.2 Loke och Oden	8
2.2.3 Schamaner och two-spirits.....	9
2.2.4 The Public Universal Friend	10
2.2.5 Att raderas ur historien	11
2.2.6 Maude Adams som Peter Pan	12
2.2.7 Kön som ett göra, inte ett vara.....	15
3. Representation och varför den är så viktig.....	16
4. Min process.....	17
4.1 Varför valde jag att skapa HÄIRIÖ?	18
4.2 Början.....	18
4.2.1 att rollsätta transpersoner som transpersoner	19
4.3 Framgångar och motgångar	21
4.3.1 Planering	21
4.3.2 Olika ickebinära upplevelser	21
4.3.3 Scen två, fienden - författare vs. regissör	22
4.3.4 Att arbeta pedagogiskt	23
4.4 Slutresultatet	24
5. Avslutning.....	25
6. Källförteckning	27
Bilagor	28

1. Inledning

När jag kom in i puberteten tog det inte länge innan jag insåg att något inte stämde. Jag kände mig obekvämt med min plats i samhället; jag ville inte vara *flickig* men jag fick inte heller vara pojke. Å ena sidan gillade jag konst och One Direction - flickiga egenskaper - å andra sidan var jag högljudd och hade kort hår - pojkiga egenskaper. Jag förstod ändå aldrig vad det var som skavde. Jag passade inte in någonstans.

Det tog mig många år att inse att jag var ickebinär. Det var till stor del på grund av avsaknaden av representation; det fanns aldrig några förebilder som jag kunde känna igen mig själv i, fiktiva eller verkliga sådana. När det fanns karaktärer som jag kände igen mig i - t.ex George i *Vi fem-böckerna*, var de pojkflickor, inte uttalat ickebinära. Jag hade behövt någon som jag för att förstå att det fanns ett ord för det jag kände. Först i slutet av tonåren, när jag spenderat tillräckligt mycket tid på sociala medier och hittat min plats i olika internetforum fick jag ord på det jag kände.

När jag nu skulle börja skriva mitt manus inför det konstnärliga slutarbetet visste jag att jag ville skapa representationen jag inte hade, men på samma gång ge personer som inte vet hur det är att vara ickebinär en möjlighet att lära sig.

Det blev till slut till HÄIRIÖ¹, där en ickebinär person bearbetar sin identitet. Hen talar där om att vara sig själv både för att vara autentiskt till sitt inre jag, men också så att de ickebinära som kommer efter hen får möjligheten till en förebild. I HÄIRIÖ säger hen

*“Men nu råkar de sig så
att jag e först.*

*Int kanske först först,
men en av dom första för många.*

¹ Mitt konstnärliga slutarbete, se bilaga 1

*Och det betyder att jag måste
vara stolt över den jag är.”²*

Därav namnet på mitt skriftliga slutarbete. Som följd av detta funderade jag under skrivprocessen en hel del på ickebinäritetens historia. Vem var den där första, var fanns alla ickebinära förr i tiden? Varför har de börjat dyka upp först på senaste? Har vi funnits över huvudtaget eller är det verkligen ett splitternytt påhitt? Fler och fler frågor dök upp medan processen fortlöpte, och dessa ämnar jag nu reda ut.

1.1.Syfte och frågeställning

I detta arbete kommer jag undersöka om ickebinäritet alltid har funnits eller om det är något nytt. Det finns ett sorts behov i mig att bevisa att vi alltid har funnits - jag är trött på att få höra att jag bara kommit på något för att vara speciell; men jag ämnar ändå att under denna skrivprocess diskutera ickebinäritetens vara eller ickevara på ett så objektivt sätt som möjligt. Jag kommer också behandla representation och varför den är så viktig, samt gå närmre in på min process med det konstnärliga slutarbetet.

Detta väljer jag som min fokus eftersom jag under min process med HÄIRIÖ funderat mycket på fenomenet *att vara störande*, och varför vissa barn blir stämplade som så. Att identifiera sig som ickebinär kan ofta uppfattas som ett försök att vara speciell. Jag har många gånger blivit anklagad för att komma på något nytt, något jag också tangerar i HÄIRIÖ, och därför vill jag gå lite djupare in i historien och se om ickebinäritet verkligen är något nytt eller om det alltid har funnits.

I min process har jag valt att fokusera på böcker med mer subjektiva berättelser av och om queera³ människor, eftersom jag skriver ett konstnärligt slutarbete och det inte finns många renodlat vetenskapliga undersökningar om könsidentiteter, ickebinäritet och dess historia. Den huvudsakliga frågan jag vill ställa är alltså;

² Se bilaga 1

³ Queer är en identitet, där personen inte vill kategorisera sin sexuella läggning eller sitt kön, dock är personen sällan heterosexuell.

- Har ickebinära alltid funnits, och isåfall - var var de under historiens gång?

2. Är ickebinäritet en ny och modern grej?

Innan jag ger mig in på ickebinäritetens historia kommer jag klargöra vad ickebinäritet är, tangera könsbinären och förklara en del termer jag kommer använda under textens förlopp. Jag kommer också diskutera hur kön ofta ligger till grund för de olika orättvisor man kan se i dagens samhälle. Att klargöra detta är fördelaktigt inför diskussionen om historia.

2.1 Vad är ickebinäritet?

Termen *ickebinär* är en paraplyterm som innefattar alla könsidentiteter som inte tillhör *könsbinären*. Könsbinären i sin tur är ett spektrum, men uppfattas oftast som en linje där man finns på den ena änden och kvinna på den andra. Föreställ dig att du ska rita en prick på linjen där du tycker att du passar in. Om du prickar in dig på kvinna eller man är du alltså *inte* ickebinär, dvs. du anser dig ligga på *binären*. Om du däremot känner att du kan lägga din prick på linjen någonstans mitt emellan de två, eller helt utanför linjen någonstans, eller om du kanske inte ens känner att du vill lägga nån prick över huvudtaget - då är du högst troligen ickebinär. ⁴

Trans är du om du inte identifierar dig med könet du blivit tilldelad vid födseln. Om du vid födseln fått ett M på ditt pass och ett ojämnt nummer i ditt personnummer men i vuxen ålder anser dig själv vara kvinna, är du alltså trans men inte ickebinär. Om du däremot skulle identifiera dig som t.ex *agender*⁵ så skulle du vara både trans och ickebinär, eftersom du inte är på binären men inte heller identifierar dig med könet du blivit tilldelad.

Interkönad är du om du vid födseln visar tecken på både manliga och kvinnliga fysiska egenskaper. Om detta är fallet opereras ofta de interkönade nyfödda om för att passa som antingen kvinna eller man. En del interkönade kan komma

⁴ Om du vill lära dig mera kan du läsa begreppsordlistan på [rfsl.se: https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/](https://www.rfsl.se/hbtqi-fakta/begreppsordlista/)

⁵ en person som inte anser sig ha ett kön över huvud taget

undan detta om egenskaperna inte syns; t.ex om du har både livmoder och penis, eller om du har en vagina men ett par invärtes testiklar.

Eftersom vi idag i Finland inte kan tilldela interkönade nyfödda ett tredje kön, utan måste tilldela dem antingen kvinna eller man, betyder det alltså att om du är ickebinär *och* interkönad är du ändå per definition trans. Det handlar alltså inte om ditt *biologiska* kön i kontrast med din könsidentitet, utan könet *tilldelat vid födseln* i kontrast med din könsidentitet.

I denna text kommer jag huvudsakligen använda ordet ickebinär, men också ordet trans. Om jag syftar på specifikt transmän⁶ eller transkvinnor⁷ så kommer jag använda de orden.

Under ett par tillfällen använder jag också termen *transkodad*. I de fallen syftar jag på fiktiva karaktärer som genom olika symboler och 'koder' kan läsas som trans. Detta betyder inte nödvändigtvis att karaktären faktiskt är trans, men att ett tydligt mönster finns att läsa.

2.1.1 Om kön som grunden till många -fobier

Frågan om kön ligger till grund för många av dagens samhällsproblem. Sexism, transfobi och homofobi baserar sig alla på kön. Lesbiska är inte tillräckligt kvinnliga eftersom de inte intresserar sig för män och homosexuella är inte tillräckligt manliga eftersom de borde intressera sig för kvinnor. Feminister är inte tillräckligt kvinnliga för att de kräver jämlikhet mellan könen. Allt cirkulerar kring kritik för hur personerna uppfyller sina respektive könsnormer. Det finns en viss, väldigt strikt norm för hur kvinnor ska vara och hur män ska bete sig - och i slutändan finns det väldigt få som verkligen uppfyller de kraven.

I boken *Genderqueer* (Wilchins m. fl., 2020, s. 29) säger Wilchins att alla som inte uppfyller dessa normkrav på ett eller annat sätt kan kallas *genderqueera* - alltså både feminister, *crossdressers*⁸ och pojkar som blir mobbade i skolan för

⁶ Personer som är tilldelade könet kvinna vid födseln men nu identifierar som män

⁷ Personer som är tilldelade könet man vid födseln men nu identifierar som kvinnor

⁸ Crossdressers är män eller kvinnor som gillar att klä sig och bete sig som motsatt kön. De var förr kända som *transvestiter*, men det är ett föråldrat ord.

att de gråtit. Jag tycker det är ett nytt och fräscht sätt att se på kön; att behandla genderqueerhet som något alla, inte bara transmäniskor, kan vara.

För att fortsätta på det kan man också fråga sig om 'all gender is drag'?⁹ Varje dag kämpar både kvinnor och män för att uppfylla en könsnorm som generationen före dem har lärt dem. Kvinnorna lägger på sig parfym, klär sig i spandex och sminkar sig som det förväntas av dem. Männerna går på ett visst sätt, klär sig sällan i rosa och visar inga känslor. Sedan lär de dessa stereotypier vidare till sina barn, och vartefter generationerna går blir normerna och stereotypierna allt mer överdrivna och strikta. Det är som ett skådespel där personen inte får vara sig själv, utan bara vara den trånga definitionen av hens kön.

Drag queens och -kings klär sig medvetet i spandex och sminkar sig stort, driver med könsnormerna men skådespelar de också. Vi får ställa oss själva frågan om allt könsuttryck är drag till en viss del; ett skådespel vi lärt oss att uppfylla, besynnerliga regler vi väljer att följa, klä och bete oss efter varje morgon? *Is all gender drag?* (Wilchins m.fl., 2020, s. 11-12, s. 28)

I slutändan är inte heller tvåkönsbinären jämlik. Kvinnan existerar inte som en jämlik motpart till mannen utan istället som allt som mannen *inte* är. Det samma kan man se t.ex i västvärlden med sin vithet - människor av andra etniciteter existerar sällan som en jämlik motpart till vitheten, utan som något orientaliskt och exotiskt, allt som de vita inte är, underlägsna den vita människan. (Wilchins m.fl., 2020, s. 45)

Att tänka på kön så här lägger grunden till många problem vi har i dagens samhälle. Från mobbning till mord på transpersoner för att de vill vara de de är. Det är ett djupt rotat problem som härstammar redan från den första civilisationen, så snart människorna skapade städer började också dessa strikta könsnormer ta form. De gör ingen gott, varken män, kvinnor eller ickebinära. Att vara medveten om denna maktobalans är det första steget till förbättring.

⁹ "Är alla kön drag?" Drag refererar till en form av underhållning där underhållarna klär ut sig till valfritt men ofta motsatt kön och överdriver dess könsuttryck, ofta på ett sätt som driver med könsnormerna. Personer som utövar drag ska inte förväxlas med transpersoner, även om det ibland kan vara transpersoner som utövar det.

2.1.2 TERFar

När man talar om kön som basis till diskriminering och flera stora samhällsproblem är det svårt att inte heller nämna TERFar. TERF är en förkortning för Trans Exclusionary Radical Feminist.¹⁰

TERFar är, enligt dem själva, feminister. Dock anser de att transkvinnor inte är kvinnor och att transmän inte är män. En vanlig uppfattning hos TERFar är att transkvinnor är män som klär ut sig till kvinnor med målsättningen att våldföra sig på kvinnor på olika sätt. De är också av uppfattningen att transmän är kvinnor som blivit så illa behandlade eller våldförda av män att de helt enkelt känner att de är tryggare om de byter kön.

Jag vill passa på att nu genast påpeka att detta *inte* stämmer. Jag tänker inte gå mera in på vilka fullständigt intoleranta och åsikter TERFar har om transpersoner, men jag ville ändå förtydliga vilka åsikter de kan ha. Enligt mig är de i grund och botten inte feminister, utan transfober i utklädnad, som ulvar i fåraskinn.

En av de största TERFarna i nutid är J.K. Rowling, *Harry Potters* författare. Hon sprider sin transfobi på twitter. Det finns flera vittnesmål om hur hennes starka närvaro på plattformen har ökat transfobin i Storbritannien, dock inget jag kan understryka med vetenskaplig forskning. Engelsmän och utbytesstuderande i min närmaste krets har istället gett mig förstahandsberättelser, likaså är berättelserna om den stigande transfobin i Storbritannien vanliga på internet. Rowling har på senaste bland annat jämfört sina motståndare med suffragettmotståndarna (https://twitter.com/jk_rowling/status/1619686515092897800?s=20&t=I3TXQHWREzn5zLhDa48TPQ) och skrivit en 1000 sidor lång bok som handlade om en författare som blev 'cancelled'¹¹ på twitter på grund av sina transfobiska åsikter (<https://twitter.com/PopCrave/status/1564913682269839360?s=20&t=I3TXQHWREzn5zLhDa48TPQ>).

¹⁰ På svenska ungefär radikala feminister som utesluter transpersoner.

¹¹ Internet-fenomen; när en offentlig person gör eller säger något och får en stor våg av kritik på grund av detta.

Frågan om representation, som jag nämner i kapitel 3, knyter också an till detta. Transpersoner behöver och förtjänar representation i media och kultur; för att kunna känna sig synliga, men också så att unga transpersoner får möjligheten att sätta ord på sin egen identitet - men det hela kan gå fel när en känd person med starkt bigotta åsikter får en plattform och i stället gör plats för transfoberna på den. Vi måste fråga oss själva vem vi ger utrymme på internet, och vad de använder det utrymme till. Borde vi ge de som skadar andra så mycket plats?

2.2 Ickebinäritet i historien

När man tittar tillbaka på historien *kan* man hitta ickebinära. Dock hittar man fler ju längre bakåt man reser - i närmare dåtid, t.ex 1900-talet - är de betydligt färre än de var före 1800-talet.

2.2.1 Dionysos

Om man tittar tillbaka på forna religioner kan man hitta många gudar med oidentifierade sexualiteter eller kön. En av de första man tänker på när man vuxit upp i Norden är förstås Loke, som kan byta form och kön efter eget behag.

I den grekiska mytologin finns *Dionysos*, som i motsats till de annars rätt rigorösa könsnormerna i antika Grekland var 'en man med feminina egenskaper'. Man tror att han är en s.k. 'importerad gud', baserad på Shiva från Hinduismen, eftersom han bryter normerna på sätt som inte passar in i mönstret som man ser när man tittar på de andra gudarna.

Dionysos berättelse är full av tvåfaldigheter. Han är Zeus och en dödligs barn, men hans mamma dog innan han var född. För att han inte skulle dö sydde Zeus in honom i sitt lår. Han blev alltså född två gånger, en gång från en kvinna och en gång från en man. Sedan skickade Zeus bort honom, och han kläddes ut till ett flickebarn, förväntades bete sig som en flicka och blev uppfostrad som en i hopp om att Hera¹² inte skulle hitta och därmed ta livet av honom.

Hera hittade honom ändå, och efter det skickade Zeus honom för att leva på en ö där endast kvinnor levde, detta för att blidka Hera. Från mitt eget perspektiv

¹² Zeus fru, giftermålets gudinna och ökänt avundsjuk på Zeus många älskarinnor och oäktingar

är Dionysos alltså förvånansvärt transkodad. Jag själv har ju erfarenhet av att kläs som flickebarn, bli uppfostrad och förväntas bete mig som en flicka. Man kan ta historien om Dionysus som den är, men faktum är att det är lätt att identifiera sig med en Gud som Dionysos när man är trans. Han var t.ex också känd för att klä sig i kvinnokläder - längre särkar än män, som behövde korta kjolar så de kunde arbeta - och för sin runda kropp och långa hår. Är Dionysos trans?

Språket runt Dionysos är också intressant. Grekiskan, precis som en stor del av de andra indo-europeiska språken, är ett 'könat språk', där vissa saker benämns som feminina, en del neutrala och en del som maskulina. När man tittar på orden som kretsar kring den antika grekiska religionen och de olika gudarna stämmer de flesta ord överens med gudarnas kön - härden och hemmet benämns som feminina, precis som dess gud Hestia; himmeln, underjorden och havet är maskulina, precis som dess respektive gudar. Orden som har med Dionysos att göra är nästan alla neutrala eller feminina - nästan inga är maskulina. *Vin* är neutralt, *galenskap* är feminint. (Hatch, 2013)

Dionysos är alltså en egendomlig figur. Med tiden har de muntliga berättelserna vandrat vidare från person till person, och vartefter har folksjälen format Dionysos till något unikt - en könsambiguös gud, man men kvinna, kvinna men man - något mitt emellan. Fanns det ett behov för en sån gud bland folket? Jag undrar om inte människan själv är ickebinär på sitt eget vis - normer är något som kommit efteråt, medan vi bara är människor.

2.2.2 Loke och Oden

Jag talar också gärna lite om Loke. Loke har en större popkulturell närvaro än Dionysus har. Han finns bland annat som figur i Stan Lees Marvel-serietidningar, där han ofta byter form mellan man och kvinna. Den versionen av Loke¹³ är dock förstas ursprungligen inspirerad av Loke från den nordiska mytologin.

Jag hittar tyvärr inte mycket om Loke när jag söker, men jag hittar lite om både honom och hans adoptivpappa Oden, till min förvåning. I en dikt som kallas Lokes smädelser finns en bit där Oden och Loke förolämpar varandra. Oden blir

¹³ Loki på engelska

förolämpad för att han utför sejden, som man lite krasst kan kalla trolleri, som på den tiden var något som endast kvinnor utförde och som det var tabu för män att ens närma sig.

Sedan förolämpar Odin Loke för att han fött barn och 'mjölkat kor som en kvinna'. De är alltså båda figurer som bryter könsnormerna som fanns i gamla Norden. (Holmgren, 2018, s. 35-36)

Oden:

*Må vara att jag stundom
Gav segern till män
Som inte förtjänade att få den,
Men själv har du varit
åtta vintrar under jord
och mjölkat kor som en kvinna.
Förr har du också fött barn
På ett uselt och omanligt vis*

Loke:

*Det sägs att på Samsö
Du sejdade som völvor
Och själv slog takten på trumman.
I trollkärringens hamn
Flög du över himlen
På uselt och omanligt vis.*

2.2.3 Schamaner och two-spirits

I många gamla kulturer har man hittat bevis på att shamanerna ofta utövade en sorts ickebinär tillvaro; ickebinära, könsambiguösa, androgyna på ett sätt som bara schamanerna var. De speglade sina gudars egenskaper; ambisexuella och ofta av oklart kön.

En term som fortfarande hörs idag hos den amerikanska ursprungsbefolkningen är *two-spirit*. Hos de olika klanerna var det inget konstigt att inte passa in i tvåkönsbinären; det fanns ett tredje och fjärde kön fram till att de kom i kontakt med den vita människan. Före det hade two-spirits sina egna uppgifter i samhället, bland annat schamanism och andra spirituella uppgifter - dock var också dessa tredje och fjärde kön bundna till sina egna könsnormer. De kunde också gifta sig med personer av samma biologiska kön utan problem, något som

tydde på att deras samhälle såg på sexualitet på ett mer flytande sätt än vi gör idag.

När koloniserarna sedan hittade dessa olika kulturer - t.ex i nord- och sydamerika - var det two-spirits och schamaner som avrättades först, antagligen på grund av deras 'avvikande' sexuella karaktär.

Det vita, rasistiska inflytandet tog sedan formen av indoktrinering och skräckspredning, vilket i sin tur ledde till att two-spirits så gott som försvann, och att en del ursprungsinvånare tog till sig homofobin och transfobin och byggde sin egen världsbild på dessa. (Merom, 2019)

2.2.4 The Public Universal Friend

En karaktär jag nämner i HÄIRIÖ, mitt konstnärliga slutarbete, är The Public Universal Friend. Hen föddes som protestant i Amerika under 1700-talet. När hen som ung vuxen blivit allvarligt sjuk och överlevt så påstod hen att hen blivit återupplivad i form av en könlös predikant; hen avsåde sig sitt givna namn och kallades bara the Friend, och likaså vägrade hen använda könade pronomen. (New York Historical Society, 2023) The Public Universal friend är en av de få historiska figurer jag stött på som är väldigt uttalat ickebinära - som till och med använde neutrala pronomen. Hen står ut så tydligt i en tid där man måste söka med ljus och lykta efter de ickebinära och läsa människors vardag som mysterium fulla av symboler för att upptäcka deras queerhet.

Inom både religionen och historien kan man alltså hitta många tecken på genderqueera figurer. Det finns något djupgående mänskligt i att inte definiera sig efter ett kön - vi är i grunden alla bara människor med tillgänglighet till alla egenskaper vi önskar ha, inte födda till ett visst, förutbestämt beteende.

Så vart försvann de ickebinära? Detta kan jag bara filosofera om. Längre bak i tiden kan man alltså se gudar, religioner, ursprungsbefolkningar och predikanter om alla utövar någon form av ickebinäritet. Men sedan, närmare 18- och 1900-talet stryps könsrollerna åt och de ickebinära tynar bort, trängda in lådor de inte passar i. De ickebinära tar en konstig form som är främmande för dem, men de har inget annat val. Det verkar som om de gömmer sig i ett par århundraden -

och när folk börja våga igen, när acceptansen blir bättre och könsnormerna långsamt börjar luckras upp - eller, när man inte längre har lika stor chans att bli mördad - så börjar de synas igen.

2.2.5 Att raderas ur historien

Homosexuella och queera människor raderas också ofta ur historien. Historien skrivs av vinnarna, och i detta fall är det de heterosexuella och ciskönade som vann. När samhället cirkulerar kring det heterosexuella så faller allt queert i skymundan. Det är svårt att veta hur många av oss som funnits över årens gång när många identiteter raderas, eller bara rent av ignoreras och glöms bort efter deras död.

Under AIDS-epidemin hände detta ofta. När en homosexuell man dog uteslöts ofta hans partner; partnern fick inte komma in i sjukrummet, den dödes familj förbjöd honom från att komma nära sin döda livspartner. Familjerna ljög eller förklarade ofta bort döden; AIDS var så starkt stigmatiserat och nertystat att det värsta som kunde hända för dem var att någon skulle få veta att deras son eller bror eller pappa var homosexuell. Den dödes partner var inte välkommen på begravningen, och ingenstans under den eller på gravstenen sägs eller står det något om hur han levte hela sitt liv.

Det spelade sällan någon roll vad den döde skrev i sitt testamente; det spelade ingen roll om han levte med sin pojkvän i tio år och inte haft någon kontakt med sin familj fram till sin död - när han lämnar jordelivet finns inget av hans homosexuella historia kvar längre.

Detsamma händer också idag. 2014 tog Leelah Alcorn, en ung transkvinna i min egen ålder, sitt liv genom att gå ut mitt i trafiken. Hennes föräldrar var ovilliga att acceptera hennes identitet och det blev för mycket för henne. På hennes gravsten skrev föräldrarna hennes deadname¹⁴ på gravstenen. Leelahs namn och identitet lever dock kvar ännu, men om hennes familj fått välja skulle hon inte fått den chansen.

¹⁴ Ungefär *dödnamn* på svenska, namnet man fått vid födseln men inte längre använder. Det finns ingen officiell svensk översättning ännu, de flesta använder deadname

Många homosexuella och transpersoner väljer också att frivilligt radera sig själva. Rädslan att bli upptäckt finns alltid där; många lever sina liv i tystnad och hemlighet. Om man blir upptäckt kan det leda till fängelse och död, man kan bli åtskild från den man älskar och kommer för all framtid vara under bevakning så man inte gör det igen. Till och med in i döden följer den rädslan med. Många queera bränner sina kärleksbrev innan de dör eller skriver in i sina testamenten att de ska begravas med dem, eller att breven ska brännas genast de gått bort. (Paqvalén, 2021, s. 37-41)

Det finns alltså inte mycket info om queera människor kvar. Vi vet att de fanns, men de är svåra att hitta. Breven är brända och familjerna oförstående. Först i nutid har de queera börjat våga synas; de dyker upp allt oftare. Vi är som de vänsterhänta barnen; när man slutade slå barn för att de använde vänster hand att skriva med blev de allt flera med åren tills det planade ut. Samma är det antagligen med transpersoner; när de slutar mördas och raderas blir de också flera vartefter.

2.2.6 Maude Adams som Peter Pan

I en youtubevideo av Kaz Rowe (2022) som diskuterar Maude Adams och hennes roll som Peter Pan finns det många intressanta tankar om sexualitet, kön och hur de utövades under en tid då man inte kunde leva öppet.

Maude Adams var en välkänd skådespelare i Amerika under tidigt 1900-tal. Hon var bäst känd för sin roll som Peter Pan i en pjäs skriven av J.M. Barrie, som också skrev boken om Peter Pan. Hela Maudes liv cirkulerade runt teatern. Som sjuttonåring, då hon började bli mer populär, fick hon också en del manliga beundrare. Hon var, enligt ryktena, fullständigt ointresserad av deras närmanden. Då skyldes det på att hon var för dedikerad till konsten för att ha tid med kärlek - en vanlig täckmantel för många queera människor i en tid där man inte hade alternativet att vara öppet queer.

Adams hade en professionell relation men också en vänskaprelation med en man vid namn Charles Frohman. De var inte gifta, men deras relation fungerade lite

som ett *lavender marriage*¹⁵. I egenskap av Maude's manager skyddade han också henne från de olika rykten som började spridas när hon blev allt äldre, men inte gifte sig. Hans tips till henne var att aldrig förneka rykten, eftersom det var säkrare för henne om folk antog att hon var heterosexuell. För att skydda henne startade han bland annat ett rykte att hon var förlovad med en man, och anställde en sekreterare åt henne som i sin tur blev hennes livskamrat och älskarinna, Louise. Före Louise hade hon också haft en lång relation med en kvinna vid namn Lily.

Berättelsen om Peter Pan handlar om tre syskon som träffar en magisk pojke som inte kan eller vill växa upp. Han lär dem att flyga och tar med dem till Landet Ingenstans, som är fyllt av pirater, älvor, sjöjungfrur och oturligt nog rätt rasistiskt porträtterade amerikanska urinvånare - allt som på den tiden uppfyllde ett barns fantasi. När barnen senare vill åka hem igen väljer Peter att stanna kvar i landet Ingenstans eftersom han inte vill växa upp.

Men varför nämner jag Peter Pan över huvudtaget? Peter Pan har en väldigt queer historia. Från Adams till Frohman till J.M. Barrie, som som länge antogs impotent eller bara konstig eftersom han aldrig fick några barn och ryktesvis inte kunde ha sex med sin fru. Peter Pan har fler än en gång spelats av lesbiska skådespelare och resonerar ofta med lesbiska och transpersoner.

I sin berättelse om pojken som aldrig kunde växa upp utforskar Barrie många av sina egna problem. Peter Pan gillar inte manlighet och vill inte växa upp medan Kapten Krok, Peters ärkefiende, är väldigt homosexuellt kodad och upptagen med sitt utseende. Pojkarna i hans berättelser är sällan intresserade av flickor, och många av karaktärerna som lever i landet ingenstans bryter mot Edwardianska och Viktorianska könsnormer, de normer som Barrie växt upp med.

Barrie var väl känd för att tycka väldigt mycket om barn och starkt önska sig sina egna - ändå kunde han tydligen aldrig få några med sin fru, och de skiljde sig till slut. Många antog att han var impotent, men efter hans död var det många som kunde läsa in sin egen historia i hans liv och antog att han var homosexuell. Det

¹⁵ Ett vanligt fenomen på den tiden då en homosexuell man och en lesbisk kvinna gifte sig för att skydda varandra.

var inte förrän 2020, då man hittade hans gamla brev till Louis Stevenson¹⁶, som man förstod att han verkligen varit homosexuell. I breven beskriver han öppet sin kärlek till Stevenson.

Peter Pan resonerar alltså ofta med transpersoner, också med mig. Hans ovilja att växa upp får mig att känna stark medkänsla med mitt inre barn. Peter Pan är transkodad i mina ögon - för varför skulle han vilja växa upp, och få mens, och börja vara tvungen att följa kvinnliga normer när han kunde välja att stanna i Landet Ingenstans och vara en liten pojke för alltid, utan förväntningar på hur han borde bete sig? Min pjäs HÄIRIÖ börjar med att nämna mensen som katalysatorn till könsdysforin, detta är ett tema som jag är bekant med. Azrai säger det samma i videon. När man är ett transbarn är åldern fienden, precis som den är för Peter. Man vill fortsätta vara barn, för då måste inte man uppfylla könsnormer på samma sätt; du måste inte tänka på din sexualitet, och det är inte lika farligt om du betar sig normavvikande.

I slutet av boken bestämmer sig Peter Pan att stanna i Landet Ingenstans. Han kan helt enkelt inte existera någon annan stans - hur ska han, så starkt definierad av sitt sätt att bryta könsnormer, överhuvudtaget existera i en värld med så strikta normer som det viktorianska England? Under en av uppsättningarna av Barries Peter Pan lade regissören och J.M. Barrie till några repliker där Peter säger att dom inte får röra vid honom, för om de rör vid honom så upphör han att existera. Detta kan man tolka som att han är mer älva än pojke, aldrig menad att existera i det verkliga livet.

Precis som jag nämner i kapitel 2.2.1 brändes också Maudes brev efter hennes död. Hon valde att radera sin historia - men hon begravdes bredvid sin livspartner Louise. En stor del av hennes historia och arv baserar sig på Peter Pan, som hon hjälpte utforma. Att en homosexuell man och en lesbisk kvinna tillsammans skapade Peter förklarar kanske varför han blev en idol för transmän och lesbiska världen över.

I mina egna tankar undrar jag om någon av Adams, Frohman eller Barrie hade

¹⁶ Skattkamaröns författare

varit ickebinära idag. Det är inget jag kan veta, men som jag inte kan undvika att fundera över. Jag tror att en av anledningarna att ickebinäritet inte är lika allmänt förekommande då som det är idag är för att personerna på den tiden inte hade några ord att använda för sin egen identitet. Jag tror också att ditt sexuella begär är lättare att förstå än din könsidentitet. Lust är ett väldigt drivande fenomen; oavsett om du blir dragen till samma eller motsatt kön. Kanske de ickebinära nöjde sig så, eller aldrig ens tänkte tanken på att det kunde vara deras kön det handlade om också?

Homosexualitet kallades på den tiden *gender/sexual inversion*¹⁷. Tanken var att det var en kvinnas själ i en mans kropp, eller en mans själ i en kvinnas kropp. Var har vi hört detta argument förut? Det låter väldigt likt hur man ibland beskriver upplevelsen av att vara trans. Sexualitet och könsidentitet är inte alltid så skilda saker som vi tror de är. (Hovey, 2023)

2.2.7 Kön som ett *göra*, inte ett *vara*

Nu har jag börjat komma fram till att ickebinära nog fanns i historien, bara under andra namn och täckmantlar. Ickebinäritet fanns och utövades, men lite mer i skymundan än idag; inte lika lättidentifierat. I boken *Genderqueer* säger Riki Wilchins (2020, s 24-26) att kön brukade finnas '*as a doing, not a being*', på svenska ungefär kön som något man *gör*, inte något man *är*. Jag tycker det är ett påstående som är intressant att utforska. Det beskriver ett samhälle där ickebinära och binära transpersoner alltid har funnits, men utan ett namn för vad de är; helt enkelt för att det inte var där fokusen låg. Kön var något du utförde, inte något som satt djupt i identiteten. Det som gjorde ens kön queer var hur du valde att klä dig, hur du höll sin kroppshydd och hur du gick - vem du älskade, hur du hade sex och varför du gjorde det just så. Du *utförde* din queerhet istället för att bara existera som queer. En aktiv transhet.

Under sista tredjedelen av 1900-talet, runt tiden efter Stonewall-upproret 1969, började homosexuella och lesbiska slåss för sina rättigheter. Ett av argumenten de använde var att homosexuella var precis som heterosexuella, fast homosexuella. De ser hetero ut, de följer alla heteronormativa normer, men de

¹⁷ Engelska, Ungefär 'könsinversion' eller 'omvänt kön' på svenska

råkar bara älska samma kön istället för det motsatta. Argumentet 'det är inget jag kan göra något åt, det är så här jag är född' föddes då, och fokusen skiftade från att *göra* till att *vara*. (Wilchins m.fl., 2020, s.57-58)

Jag kan relatera till båda dessa sidor. Jag tror att ens queerhet kan vara något man är född med; jag känner personligen att min ickebinäritet är en så pass integrerad del av mig att jag måste varit född så. Å andra sidan tror jag att 'jag är född såhär'-argumentet kan vara skadligt eftersom det får det att kännas som att det bara är okej att vara gay om man på alla andra plan beter sig som en heterosexuell person, alltså inte är synligt homosexuell. Jag tycker att alla har rätten till att bete sig och se ut som de vill. Jag lever också mitt liv på ett sätt där jag aktivt försöker se queer ut; medan mitt kön är ett vara, är det dagligen mer av ett göra. Jag klär mig på ett visst sätt, beter mig på ett visst sätt och använder vissa pronomen för att jag vill vara queer och att andra människor ska förstå att jag är det. Att inte göra alla dessa val att vara queer är för mig att gömma mig och forma mig efter boxen mitt biologiska kön är förväntat att passa in i.

3. Representation och varför den är så viktig

När jag talar om representation talar jag om möjligheten för olika människor att se sig själva i media; i TV-serier, på teater och annan kultur, men också som chefer och nyhetsreportrar, astronauter och lärare, forskare och matematiker. Varje barn och varje vuxen förtjänar att se sig själva runt sig, och speciellt barn har rätten att förstå sin fulla potential.

Om ett barn inte ser sig själv någonstans inser hen inte lika lätt vad hen kan åstadkomma. Om ett mörkhyat barn aldrig ser någon mörkhyad forskare, astronaut, lärare är det inte lika lätt för hen som för ett vitt barn att förstå att hen också kan bli något av dessa. Om ett barn som är trans inte ser trans karaktärer i sina tecknade serier har hen ingenting att gå på när hen utforskar sin egen identitet.

Jag påstår inte att dessa två teoretiska barn inte skulle kunna bli forskare, astronauter, lärare eller trans - men om vi ger dem denna representation i kultur

och media så kan vi ingjuta självsäkerhet i dem, en snabbare väg för dem att förstå vad de vill och kan bli, och en insikt i deras egen identitet.

Det handlar också om att låta barnen förstå att det är okej att vara sig själva. Varesig de inser det som barn eller tonåringar eller vuxna, kan representationen både låta dem förstå kvickare men också vara mer bekväma med sin insikt. En stor anledning till varför många kommer ut senare är för att de redan insett det, känt av det oundvikliga, men undviker att tänka på det eftersom det ännu är så stigmatiserat.

När jag var yngre tänkte jag inte mycket på min egen identitet. En av de återkommande myterna bland transmänniskor är att de vet att de är trans som små barn. Detta händer då och då, men allt oftare är det först i puberteten som vi börjar tänka på att vi är trans. Om jag själv haft representationen av transmänniskor i det jag tittade på kanske jag förstått tidigare, dock; och framförallt accepterat det lättare om det inte kändes som något förbjudet.

Representationen är alltså viktig inte bara för att barnen ska få självsäkerhet och en chans att kunna identifiera sig själva, men också för att avstigmatisera allt som inte hör till normen. Vi måste börja på gräsrotsnivå för att ge barnen en bättre framtid. Vi måste ha representation i kultur och media för att alla ska få vara sig själva, så att de inte ska vara rädda att leva till sin fulla potential.

4. Min process

Nu när jag har diskuterat ickebinäritetens historia och vikten av representation vill jag gå till ett mer personligt plan och fundera på min egen process med mitt slutarbete och hur de olika sakerna jag diskuterat knyter ihop med det jag skapat.

Enligt Martha Vestin (2006, s. 16) är regissörens uppgift att vara en förstärkare mellan pjäsen och skådespelaren och mellan skådespelaren och publiken. Under min process var det här en svår balans och i efterhand önskar jag att jag fokuserat mera på att ta distans från min pjäs. Vestin skriver ju ur ett perspektiv där regissören inte har haft tidigare kontakt med pjäsen och manuset, där det är lättare att hålla sig distant - en situation olik från den jag varit i.

Det är lätt att vara efterklok. Jag kunde ha varit mera objektiv, stigit tillbaka oftare och inte blandat in manusförfattarsidan allt för mycket. Däremot pratar Vestin också om att vara en entusiastisk och varlig expeditonsledare i egenskap av regissör, något jag kan känna igen mig själv i och som jag tycker jag varit. Jag har agerat förstärkare, så som regissörens uppgift är, med entusiasm och varlighet, men med avsaknad av den mängd objektivitet jag skulle önskat.

4.1 Varför valde jag att skapa HÄIRIÖ?

Jag visste redan under mitt andra år på scenkonstutbildningen att jag ville skapa ett slutarbete om att vara ickebinär. Det är en stor del av min identitet och jag kände att jag aldrig fått se mig själv på scenen på det sättet tidigare. Jag tyckte också att det fanns ett svart hål av okunskap i omvärlden om ickebinära, och jag hoppades kunna skapa en monolog eller pjäs som kunde fylla det hålet. Jag ville inte skapa en föreläsning eller en wikipediaartikel i pjäsformat; jag ville ge publiken något som rörde dem på ett djupare plan. Jag ville att de som såg HÄIRIÖ skulle förstå ickebinäritet på ett emotionellt plan snarare än ett intelligent; att de skulle känna efter i hjärtat, gå i en ickebinärs skor i en halvtimme, istället för att googla 'ickebinär' och läsa wikipediasidan.

4.2 Början

HÄIRIÖ var en lång process som började redan i Maj 2022, då jag skapade en enkät med frågor om ickebinäritet som jag lade ut på bland annat Facebook, Instagram och Twitter. Målet med enkäten var att samla in andra ickebinäras upplevelser och uppfattningar om sina kön, för att sedan använda svaren jag fått för att skriva HÄIRIÖ.

Anledningen till att jag skapade den här enkäten¹⁸ var för att jag inte ville utgå från endast min upplevelse. Jag funderade en del på var gränsen går mellan en monologpjäs om ickebinäritet och en föreläsning om Julle Vestmans liv. Jag kom fram till något jag redan egentligen visste - att den ickebinära upplevelsen är en upplevelse som kan vara väldigt olik från person till person.

¹⁸ Se bilaga

Jag fick cirka 20 svar på den svenska enkäten och 2 svar på en jag gjorde på engelska. Svaren jag fick hjälpte stort med min inspiration, och så började jag skriva. Skrivandet gick långsammare de första månaderna, men i Augusti-September 2022 så slog jag fast den första versionen av HÄIRIÖ. Den kom att förändras många gånger efter det vartefter övningsperioden framskred, men det huvudsakliga arbetet med texten var klart runt den tiden.

4.2.1 att rollsätta transpersoner som transpersoner

På internet har det länge funnits en het debatt om vem man rollbesätter som transkaraktärer. När Eddie Redmayne spelade en transkvinna i *The Danish Girl* gick diskursen speciellt het. Runt mig på internet var det många som frågade sig varför transmänniskor aldrig fick spela transmänniskor. Det var en utbredd debatt på många sociala medier, men inga artiklar man kan hitta genom en enkel googlesökning längre, så detta är bara mina egna minnen. Transpersonerna frågade sig varför en cis man spelade rollen som en transkvinna istället för en transkvinna som faktiskt visste hur det var att vara trans? Många transpersoner kände sig glömda och ignorerade. Det återkommande mönstret av transpersoner som inte får roller för att de är trans dök upp igen, men denna gång fick en transperson inte ens rollen som en *transperson*.

Det fanns argument på båda sidorna. En del var arga för att transskådespelare inte fick chansen att ta rollen som *the Danish Girl*, medan andra påstod att man inte borde tvinga transpersoner att gå igenom samma trauma igen.

När Laverne Cox, som spelar en transkvinna i *Orange is the new Black*, skulle spela in sin karaktärs bakgrund ville hon själv göra det. Istället övertalade de henne att låta hennes tvillingbror göra det, så att hon inte skulle behöva gå igenom gamla minnen och trauman igen.

Jag kan se och förstå argumenten från båda sidorna. Jag lutar lite mot sidan som vill ge transpersoner chansen att spela roller om deras egen upplevelse - ingen förstår hur det är att vara trans bättre än en transperson, och det finns en vitt utbrett problem med att heterosexuella och cis personer spelar homosexuella och trans karaktärer när det finns massor med skådespelare som har direkt erfarenhet av det.

På samma gång skulle jag personligen inte heller vilja bli typecastad som 'transpersonen'. Det är en komplicerad fråga. Eddie Redmayne gjorde också ett respektfullt och bra arbete med the Danish Girl, även om jag är skeptisk mot hans val att överhuvudtaget ta emot rollen.

2020 hade de en liknande situation på Kansallisteatteri som fick rätt stor uppmärksamhet. Uppfattningen var att de rollsatt en man i rollen av en transkvinna, men som jag förstod det från artiklarna jag läste så handlade det om ett missförstånd mellan skådespelare och regissör. Janne Reinikainen, skådespelare, trodde att rollen var en crossdresser (eller transvestit, ett föråldrat ord jag undviker att använda) medan Anne Rautiainen, regissör, läste rollen som en transkvinna. Om rollen varit en transkvinna var den allmänna åsikten att en transkvinna också skulle få spela henne, men i efterhand gjorde de några förändringar i manus för att förtydliga att det var en crossdresser, vilket redde ut saker. Jag vill inte uttrycka mig mycket djupare om saken eftersom artikeln inte gick på mitt modersmål och jag endast fick en yttlig förståelse av situationen. Jag hade tyvärr inte möjlighet att få tag på en översättning med den lilla tid jag hade till godo för detta slutarbete. (Yle, 2023)

Frågan i teaterkretsar just nu är ofta 'får alla spela allt?'. Det är en fråga som jag kan skriva många sidor om, så jag väljer att inte gå för djupt in på ämnet. När det kommer till transpersoner tycker jag att de som sätter upp pjäser med transpersoner i ska fundera ordentligt på vem de rollsätter som transpersonen. Transpersoner förtjänar att berätta sina egna berättelser.

Därför valde jag också att rollsätta Sissel Englund (hon/hen) som karaktären i HÄIRIÖ. Jag visste redan från början att jag ville ha en ickebinär skådespelare - någon som visste hur det kan kännas att inte passa in i tvåkönsbinären. Det är ett val jag står starkt för och som känns bra för mig. Sissel är en väldigt duktig skådespelare och kunde förkroppsliga det jag behövde i karaktären som senare fick namnet Lilje, döpt av Sissel själv. I monologen blev Lilje också mer än bara en transperson, till stor del för att Sissel gjorde ett gediget rollarbete. Det kändes naturligt att ha hen på scen i HÄIRIÖ.

4.3 Framgångar och motgångar

4.3.1 Planering

Under majoriteten av min process hade jag olyckligtvis till en början svackande inspiration och motivation. Det blev svårt att hålla upp energin runt Sissel och förhålla mig pedagogiskt till situationen när orken var låg.

Å andra sidan var det en läxa i hur jag kan gå tillväga nästa gång jag mår sämre. Jag förlitade mig starkare på planering framom spontanitet, vilket också hade sina positiva sidor. Jag kände dock inte igen mig som den spontana, motiverade pedagog jag lärt känna mig själv som. Från egen erfarenhet har jag, när dagsformen varit annorlunda hos de jag arbetat med och något gått snett varit bra på att anpassa mig. Jag kan planera i stunden och medan jag brukar planera kan jag också bortse från det jag skrivit ner, precis så som planering ofta funkar - man skriver, planerar, och sedan måste man ändå planera om (Vestin, 2006, s. 70). De första två månaderna av slutarbetsprocessen såg väldigt annorlunda ut. Det var djupgående, specifik planering och sällan mycket avvikelser. Även om det till viss del kändes kontra-intuitivt hjälpte det mig mycket. Jag märkte tydligt att de gånger jag planerat mindre slutade vi tidigare och jag satt mest och stirrade, medan om jag hade anteckningar kunde jag följa vad jag tidigare tänkt ut. I ett annat mentalt stadie kunde jag istället för att sitta och stirra improvisera, men eftersom jag inte befann mig i ett sådant tillstånd kom anteckningarna till min räddning.

4.3.2 Olika ickebinära upplevelser

Under skrivprocessen hade jag en del problem med hur jag skulle representera så många olika ickebinära upplevelser som möjligt. Ickebinär är en paraplyterm som täcker många olika upplevelser och min egen upplevelse är bara en liten procent i helheten. Mest av allt skulle jag på något sätt vilja berätta om allas upplevelser i en trettio minuter lång monolog - men jag fick ganska tidigt lov att inse att det inte finns rum för alla i min berättelse. I alla fall inte för tillfället. Jag använde så mycket jag kunde av svaren på min enkät och styrde bort fokuset från vilket kön man tilldelats vid födseln, en detalj som kan påverka individens upplevelse av sin identitet.

Om jag i framtiden får chansen att utveckla HÄIRIÖ till en sorts HÄIRIÖ 2 skulle jag ha ett liknande manus men skapa två parallella badrum med två stycken ickebinära personer, och sedan utforska hur stor skillnaden det kan vara mellan deras respektive upplevelser.

4.3.3 Scen två, fienden - författare vs. regissör

På ett mer praktiskt plan hade jag bland annat problem med det som då var scen två. Först gjorde jag slutsatsen att det måste bero på min bristande regissörsförmåga att jag inte lyckades ge Sissel de instruktioner hon behövde för att förstå vad jag ville ha ut av scenen. Det flöt konstigt och blev aldrig som den var i mitt huvud; den var väldigt lik scen fyra och gick inte alls ihop med resten av texten. Den bestod av en diktlik text ihopsatt av andra ickebinäras beskrivningar av sitt kön; hur de upplever det genom syn, hörsel, känsla, et cetera.¹⁹

I boken Regi står det att målet inte är för skådespelaren att stiga in i regissörens bild av rollen, att det inte är regissören som är skådespelaren, utan skådespelaren. Här är en öm punkt i förhållande till HÄIRIÖ och min egen process av det hela, någon jag försökt undvika och i efterhand ignorerat. I början av HÄIRIÖs tankeprocess föreställde jag mig länge att det var jag som skulle stå på scenen. Det betydde att jag redan från början bildade mig en uppfattning om rollen, om hur jag skulle framföra den till publiken, hur jag som person skulle gå in i denna roll som då nästan helt och hållet var baserad på mig.

Vartefter tiden gick och pjäsen faktiskt skapades valde jag att inte skådespela själv. Rollen tog en annan skepnad och var inte längre lika baserad på mig och min upplevelse som tidigare. Jag visste att risken fanns att jag skulle projicera min bild av hur jag ville ha det på Sissel, hur jag skulle göra det - och under processen fick jag aktivt påminna mig själv om att det är Sissel som skådespelar nu, inte jag. Jag tror att sättet pjäsen utvecklades i mina tankar gjorde att jag fastnade i min uppfattning om hur det skulle bli, vilket i sin tur ledde till problemen jag och Sissel hade när hen fastnade i en scen som jag visste precis

¹⁹ Se bilaga 1

hur jag *själv* skulle göra. Jag tror det var en av de större anledningarna att vi fastnade i scen två. (Vestin, 2006, s. 101, 106)

Det hela fick sin vändpunkt i början av Januari. Efter en diskussion med min handledare Marja testade jag att köra igenom helt utan scen 2 - och märkte inte ens att den var borta. *Det säger allt du behöver veta*, sa Marja och jag tog bort den. Det sved att ta bort den, dock, eftersom jag tyckte det var en väldigt vacker bit av pjäsen. Efter en del om och men så spelade jag istället in den med min, Sissels och några av mina ickebinära vänners röster och satte den i slutet av pjäsen istället.

Det lärde mig i slutändan en del om att ta bort mina favoritdelar - att de ibland måste tas bort för att antingen sparas till en annan pjäs eller för att få uppnå sin fulla potential och hitta sin plats. Jag var väldigt nöjd när jag var klar med den krisen; scen ett och tre blev inte avbrutna i mitten av scen två, pjäsen flöt på mycket snyggare och jag fick en trevlig pseudo-cirkelkomposition när scen 2 istället hamnade på slutet.

Man kan också ställa frågan om det handlade om en kollision mellan författaren och regissören i mig. Scen två var författarens favorit och påverkade på så vis regissörens utlåtande. Jag var så ovillig att stryka den att jag inte ens gav mig in på tanken att flytta på den eller ändra den; jag tyckte och tycker fortfarande att den var väldigt vacker. Eftersom författaren ville hålla den men regissören inte tyckte den passade hamnade jag i en slags frusen position där ingenting gick för sig. I framtiden kommer jag ta med mig detta exempel och se till att författaren och regissören hålls isär.

4.3.4 Att arbeta pedagogiskt

På ett mer positivt plan har jag haft otroliga framgångar med just Sissel. Sissel är en skådespelare med en fantastisk förmåga att leva in sig i karaktärens känslor - hen har en naturlig och otrolig publikkontakt och förstår den sardoniska humorn jag ville ha ur karaktären i HÄIRIÖ.

Hen vill också göra rätt, precis som jag. Helst på första försöket! Hen hade svårt att våga till en början; jag bad dock om ganska mycket ganska snabbt. Rent

pedagogiskt kunde jag ha gått framåt lite långsammare. Att hjälpa Sissel våga var en utmaning jag gärna tog mig an dock, trots att den var svår. Jag märkte att jag projicerade mina egna känslor på henne och drog slutsatser om hur hon känner sig och varför hon känner så, eftersom jag själv brukade känna så. Det var antagligen en käpp i hjulet som jag lade dit själv; men efter en del diskussioner och råd med min handledare började jag nysta upp knuten av garn som jag till en början gjort lite värre.

En av scenerna, som jag tycker starkt förkroppsligar denna situation, består av Sissel som dansar glatt och intensivt till en pop-rock låt. När jag första gången bad om dans fick jag en liten, blyg dans. Vestin (2006) menar att "I repetitionsarbetet på golvet blir det ofta stopp när skådespelaren känner att [hen] närmar sig gränsen för vad [hen] dittills brukat göra. Helt naturligt blir [hen] tveksam och rädd, och det kan ta sig hur många uttryck som helst" (s. 114). Efter en del av tänkande från regissörssidan som ledde till en del gemensamma fuldanser, mycket positiv förstärkning och jag som ser till att berätta när jag tycker om något hen gör, så kom vi till sist fram till slutresultatet. En del av mig önskar att ni som läser skulle få chansen att se den enorma skillnaden; från en skådespelare som försiktigt står på stället till en som dansar fullt ut. Det var en fantastisk utveckling, en som jag hoppas Sissel tar till sig i framtida projekt.

4.4 Slutresultatet

Under min process har jag haft både motgångar och framgångar. Dessa har i kombination med varandra erbjudit mig tillfällen där jag fått möjligheten att lära mig mera om hur jag som pedagog kan gå tillväga i olika situationer, och hur jag som regissör bör ta ett steg tillbaka för att kunna se på föreställningen som en helhet snarare än en del mindre bitar.

I slutändan blev resultatet riktigt bra. Jag känner mig stolt och nöjd över det jag skapat. Det var det första jag själv skapade från början till slut och medan det var intensivt och emellanåt jobbigt, var det i slutändan precis det jag behövde för att känna mig självsäker och optimistisk inför mitt stundande inkliv i arbetslivet.

HÄIRIÖ är en pjäs som kommer från djupt inom mig. Det är en pjäs som innehåller saker jag har behövt få ur mig i många år. När jag skrev den ville jag skapa en pjäs om ickebinäritet och alla problem som kan medfölja känslan av att inte passa in, att vara störande, att skava upp emot allt som förväntas av en. Jag har levt hela mitt unga liv med känslan att jag inte riktigt passar in någonstans förutom i teatercirklar, och även där har jag aldrig sett någon riktigt som jag. När allt kommer omkring var HÄIRIÖ också mitt sätt att acceptera att det är okej att vara störande, fenomenet jag pratade om i kapitel 1.1, som jag var så rädd för som barn och tonåring. I HÄIRIÖ står det; *Jag är mig själv, det mest störande man kan vara i den här jävla världen. Jag kan inte passa in någonstans, för jag är unik; precis som alla andra.*

Frågan om kön och att passa in är svår att närma sig oavsett om man är cis eller trans; men med HÄIRIÖ lyckades jag både lära ut och representera - om förstahandsvittnesmålen jag fick efter mina föreställningar var sanna.

Jury gav mig positiva och konstruktiva tankar om pjäsen, feedback jag kände att jag kunde ta emot och som jag hoppas kunna anamma i framtiden när jag förbättrar HÄIRIÖ och skriver och regisserar nya pjäser.

I Augusti 2023 hoppas jag kunna sätta upp HÄIRIÖ igen på Raseborg pride. Senast då ska HÄIRIÖ få sin andra premiär, då med ännu fler förbättringar. Jag ser fram emot att få jobba vidare med pjäsen!

5. Avslutning

Med detta slutarbete ville jag utforska och diskutera ickebinäritetens historia, huruvida det är en ny grej eller om det alltid har funnits. Jag kommer slutligen fram till att det alltid har funnits. Ordet *ickebinär* är nyare, men människans önskan att få vara sig själv är inte en ny sak. Det är klart att frågor om kön och avvikande identiteter alltid har funnits, bara man läser historien med rätt glasögon finns all information man behöver där. *Rätt* glasögon är förstås genusglasögon i detta fall.

Jag tror starkt på att människan aldrig var menad att tryckas in i binären. Bland miljarder människor kan det omöjligtvis finnas endast två kön - biologiska och

identitetsmässiga. Människan är i grunden en varelse som behöver vara fri - i vem hen är, vem hen älskar och hur hen lever sitt liv. Jag är inte förvånad att jag kommit fram till de slutsatser jag har.

Frågan om representation är också viktig att nämna. Jag brinner starkt för varje barn och vuxens rätt att få se sig själva i olika massmedier, yrken och konstformer. Alla har rätten till sin egen potential och jag drar mitt eget strå till stacken genom att skapa teater med queertema, denna gång genom HÄIRIÖ. Om jag bara fått chansen att visa ett barn eller ungdom att de inte är ensamma och att det finns någon som dem så är jag nöjd. Om jag också nått ens en enda cisperson och öppnat deras ögon så har jag nått mitt mål.

Min process har varit lång, men givande. Jag har lärt mig mer om ickebinäritetens historia men också om hur man skriver en pjäs, hur jag kan arbeta pedagogiskt med en vuxen skådespelare och vad det verkligen innebär att skriva och sätta upp en pjäs om ett så - tyvärr fortfarande - nischat ämne, speciellt i en stad som Jakobstad. Jag är glad, nöjd, och ser fram emot att skriva och regissera fler queertemade pjäser.

6. Källförteckning

Hatch, L. (2013). *Dionysus and His Cult and Worship; a Gender Study*. [Kandidatuppsats, University of Kentucky].

Holmgren, F. (2018). *Att transcendera det normativa Om gränsöverskridande vikingatida genus med ett transgendersperspektiv, i Vivaldens grav 9 och Birka grav Bj 581*. [Masteruppsats, Uppsala Universitet.]

Hovey, J. (8 Mars 2023). *Sexual Inversion*, Encyclopedia of Sex and Gender: Culture Society History, <https://www.encyclopedia.com/social-sciences/encyclopedias-almanacs-transcripts-and-maps/sexual-inversion>

Merom, E. (8 Mars 2023). *The Androgenous Shaman, the Practice of Transcending Polarity: the Case of Shamanism and Shamanic Cultures*, elamerom.com, <https://www.elamerom.com/the-androgenous-shaman>

New York Historical Society (8 Mars 2023). *Life story: the Public Universal Friend (1752-1819), Nonbinary and Nonconforming Religious Leader*, Women and the American story, <https://wams.nyhistory.org/settler-colonialism-and-revolution/settler-colonialism/public-universal-friend/#teaching>

Paqvalén, R. (2021). *Queera minnen*. Schildts & Söderströms.

Rowe, K. (18 december 2022). *Maude Adams and the LGBTQ History of Peter Pan* [Video] Youtube: https://www.youtube.com/watch?v=M_v8ib3GAyo

Vestin, M. (2006). *Regi - kreativitet och arbetsledarskap*. Carlssons.

Wilchins, R., Howell, C. & Nestle, J. (Red.) (2020). *Genderqueer*, (2:a uppl.). Riverdale Avenue books.

Yle (8 Mars 2023). *Näin Kansallisteatterin kohunäytelmää korjattiin - neuvoja antanut transtaustainen näyttelijä Miiko Toiviainen: "Jos tämä olisi tehty Lontoossa, olisi noussut paskamyrsky"*, Yle Uutiset, <https://yle.fi/a/3-11545751>

Bilagor

Bilaga 1: Manuskript, HÄIRIÖ

HÄIRIÖ

En pjäs om att vara ickebinär
av Julle Vestman

"PROLOGEN"

(Läses över högtalarna medan ljuset långsamt går upp)

Ickebinär är att identifiera sig mellan, bortom eller med båda könskategorierna kvinna/man. Ickebinär kan även användas som en paraplyterm för könsidentiteter som bryter mot tvåkönsnormen.

Ickebinär betyder olika saker för olika personer. En del ickebinära identifierar sig inte med något kön överhuvudtaget. En del upplever könsdysfori och vill korrigera kroppen så att den stämmer överens med ens könsidentitet, dock inte alla.

Begrepp med näraliggande och/eller angränsande innebörder är queer, intergender, genderqueer, nongender och bigender. Ibland används dessa synonymt med ickebinär. Ett annat näraliggande begrepp är genderfluid, där könsidentiteten varierar över tid. Ickebinära ingår i gruppen transpersoner, men alla transpersoner är inte ickebinära.

En studie 2012 med över 10 000 svarande visade att 0,4% identifierade sig som ickebinär...

SCEN 1 - BÖRJAN

(På scenen finns en tvättmaskin och runt den finns en mängd kläder. Mot tvättmaskinen står ett klädställ lutat och på wc-n bredvid sitter vår huvudkaraktär. Hens mål är att under pjäsens gång hänga upp kläderna som är inne i tvättmaskinen och sätta kläderna på golvet i tvättmaskinen)

På midsommarafton då jag var elva år fick jag min första mens. När jag senare på hösten berättade för

skolsjuksköterskan sa hon *Nämen oj! Snart blir du en riktig kvinna! Grattis!*

Känslan det gav mig var inget vidare, men det var bara att rycka på axlarna och fortsätta. The show must go on. Jag hade läst att puberteten var jobbig i *Julia*, så jag var helt säkert helt *som alla andra*. Så står det i den heliga texten, hurshomhelst.

Det visade sig att det är ganska svårt att särskilja kroppsångest från kroppsångest. En tonårsflicka som älskar sin kropp är undantaget av regeln, så hur ska jag veta om obehaget att få bröst är normalt eller dysfori? Inte tänkte jag ens tanken på att fråga. Jag ville ju inte riskera att vara *störande*.

(tystnad)

Nu tänker ni säkert; *ja, såna där transexuella!* Såna där som byter kön, de har jag hört om! Speciellt bland Vasabladets insändare. Där får man ju lära sig allt helt objektivt!

Jag är trans men inte binärt trans, det är typ som at cis liksom betyder på latin liksom att vara samma men trans betyder att int vara samma på latin å då e de som att om ja e ickebinär så e ja trans fast ja liksom int e HELT trans alltså liksom på binären-

..Ni hör ju. Lagom lätt att förklara, de e bara snäppet för abstrakt...

SCEN 2 - DÅTIDEN

Jag har blivit ifrågasatt många gånger, anklagad för att komma på något nytt; att ickebinäritet är en ny och modern grej, lite fräsch men lite äcklig på samma gång.

I själva religionen är många gudars kön osagda eller föränderliga; Loke själv är både kvinna och man, Dionysus vägrade all könsidentifiering. så varför ska jag försöka hålla mig till den ena eller den andra? Jag vill leva som jag föddes; naken, oidentifierad, med alla möjligheter öppna för mig.

Jag är en gud. Jag stiger ner från skyarna för att tala till de som finns i världen. Jag har långt, böljande hår. Jag föder ett föl trots mina manliga egenskaper. Jag är oändlig; jag har inget kön, ingen form, inget förutbestämt. Människorna hyllar mig.

Jag lever på sjuttonhundratalet. Jag blir allvarligt sjuk i tyfus. När jag dör blir jag återupplivad som en könlös predikant. Mitt mål i livet är inte att ha ett kön, utan att föra gud in i så många människors liv som möjligt. Jag har inte längre ett namn, jag är nu the Public Universal Friend. Människorna... hyllar mig. Typ.

Jag är popstjärna. Jag har jobbat hårt, skrivit låtar och till sist fått en hit på Billboardlistan. Jag blir rocketed to fame med sån fart att jag knappt hänger med. Världsturné, megahits, fans som skriker utanför hotellet och paparazzis som följer mig överallt. Jag är öppen med min ickebinära identitet. Människorna... Felkönar mig?

Jag är en tonåring. Jag har varit obekvämt med hur folk ser mig sedan jag blev medveten om hur jag ser ut. På internet hittar jag till sist ord för hur jag känner mig, en definition som får något litet att hela i mig. Ickebinär. Jag talar med min familj, med mina vänner, med de omkring mig.

Människorna förlöjligar mig.

(Hittar en bandtröja)

När jag började studera vid högskola blev alla nya elever delade i grupper första dagen. Det var en sån där gammal klassisk lär-känna-varandra grej. Lite stelt, men inte katastrofalt heller.

(tystnad)

En av uppgifterna var att hitta något gemensamt mellan alla i gruppen. Jag satt där iklädd jeansjacka full med pinsar och de slitna jeansen jag satt så mycket tid på. Den morgonen hade jag försökt se så queer ut som möjligt. På samma gång hoppades jag att ingen skulle märka.

Jag hade tänkt föreslå att vi alla hade svarta tröjor på oss när en av dem sa, "Ja, men vi är ju alla starka kapabla kvinnor, visst?"

(Tystnad)

När alla andra började nicka nickade jag också. Girlboss!

SCEN 3 - SMÄRTAN

Jag är en dikt fångad i faktalitteratur,
jag är abstrakthet fångad på bild,

jag är identifierat oidentifierbar,
men värst av allt så är jag
fakta och inte romans.

Ätstörningen var nästan oundviklig.

(Tystnad)

Det är svårt att tänka snällt. När man har ont och är frustrerad är snällheten sällan nära till hands. Genom maten kan man bli smal, kan man bli androgyn, kan man få mindre bröst, kan man straffa det som gör en ont.

Inflytarna på instagram talar om hur du ska älska din kropp, men hur kan man älska nåt som gör en så ont? Inflytarna är smala och ingen av dem är trans. Det är lätt att tänka, att bara jag går ner i vikt så

blir
det
bättre

Men det blir aldrig bättre
Om du är olycklig med mat kommer du också vara olycklig utan
men
hjärnan arbetar sällan logiskt;
den suger sig fast i den där tanken som en blodigel, att
bara man kan bli av med några kilo så kanske man kan bli av
med all jävla dysfori. Då, efter det, då ska det nog gå att
älska.. allt det här.

(tystnad)

Jag slösade bort så många år av mitt liv på att tänka på
allt min kropp gjorde fel. När den var som bäst, när den
inte gjorde ont, när den orkade, ville och kunde så var den
ändå fel.

Min kropp är hopplöst permanent,
den enda kropp jag har,
som en bil med fabriksfel,
en ful ankunge som inte kommer bli vackrare med åren.

Det enda problemet jag har
är det enda problemet jag inte kan fixa.

*(Ritual: Hen begraver sig själv i kläder, går i ide,
försvinner in i en puppa.)*

SCEN 4 - ÅTERUPPSTÄNDELSEN

Jag reser mig igen. Hoppet är evigt också här nere på botten. Jag förklarar för andra, jag envisas och jag hoppas. Gång på gång.

(Presenterar sig till osynliga människor)

"Jag är ickebinär, jag är alltså inte man eller kvinna, jag är nåt mitt emellan!"

(Spelar människorna)

"du är inte ickebinär, du försöker bara få lite jävla uppmärksamhet. Om du är ickebinär så är jag en attackhelikopter!"

"Jag bryr mig inte om du är man, kvinna eller blå eller grön eller en utomjording, bara du är snäll!"

Hur ska man förklara ickebinäritet åt nån som sitter fast i binären som en fluga i flugklister?

Jag är inte en utomjording,
eller blå,
eller grön,
jag är bara jag.

Jag vill inte ha uppmärksamhet.
Om jag fick välja
så skulle jag bara vara ickebinär
och de skulle inte vara nån stor grej,
de skulle bara vara så de är

Men nu råkar de sig så
att jag e först.
Int kanske först först,
men en av dom första för många

Och de betyder att jag måste
vara stolt över den jag är.

Varför ska jag passa in
om jag kan vara *störande*?

Och de betyder att
jag måste envisas
och envisas
och envisas
när det enda jag vill är att bara vara.

Ja vill bara vara.
 men ja väljer
 varje dag
 att int
 bara
 vara.

Och jag gör de int bara för mig själv
 utan för nästa generation.
 jag gör det så att nästa person ja öppnar ögonen för
 inte ska säga nej åt nästa barn som vill tala med dem.

*Ja gör de så att jag kan ha frid i
 att nästa person kan få friden
 som jag inte haft privilegiet att ha.*

SCEN 5 - LÄTTNADEN

*(Rockmusik spelar. Hen sminkar sig, klär på sig, ser till
 att allt är rent och på plats.)*

SCEN 6 - HOPPET

*(Kläderna som hängdes på klädstället i början viks ihop med
 vördnad. Det är tyst och lugnt.)*

Det fixar sig inte bara sådär
 helandet har inget slut
 det finns ingen punkt i framtiden när allt som är sönder i
 mig är helt igen.
 Sprickorna i vasen kommer alltid skina gyllene.

Men jag går inte sönder längre. Jag plockar upp skärvorna av
 mitt gamla jag;
 hen som ville vara det som alla ville ha
 hen som sålde det som alla ville köpa.
 hen som bröt av delar av sig själv och utlämnade dem till
 rötan;
 hen som spelade söt för alla som ville ha hen.

Jag har tvättat bort rötan på det som ännu går att rädda
 jag är allt jag vill vara och allt jag aldrig var förut

Jag är mig själv,
 det mest störande man kan vara i den här jävla världen

jag är inte bara utanför boxen jag är boxförstöraren 3000

Så varför ska vi behöva vara nåt som andra förväntar sig av oss?

Varför kan inte du, eller du, eller du, vara *störande*?

Varför är det förbjudet att vara annorlunda?

Ni kanske bara är kvinnor och män hela högen, Det är inte det det handlar om.

Det handlar om att ni kan vara precis så störande som ni orkar, kan och vill.

Vi kan vara störningen i det binära systemet.

(När kläderna är ihopvikta stänger hen tvättmaskinen, sätter på den, tar de rena kläderna och går ut.)

(Över högtalarna)

Jag är inte en kvinna,

jag är ett neutrum.

Jag flyter fram och tillbaka

eller känner inget alls

Jag är en välkomnande mossgrön

som Shakespeare

svart som en skinnjacka

och slitna dr martens

Jag är oändlig,

som ett filter som ändrar allt

Det doftar som kaffe;

som daggen en midsommarmorgon,

det doftar av skogen,

av lägereld,

tjära,

och hav

Det finns ett ljud i min själ, ett evigt surrande,

ett sommarregn och

pyset av en limsaflaska,

dunkadet av ett hjärta

mullrandet av ett åskmoln

som benknotor,

som punk rock

och det smakar sött,

fläderblomssaft, kanske

eller violpastiller

Sedan bittert

som när man råka svälja sjövatten.

Det är vemodigt och bitterljuvt;

en ensam frihet,
klöver mot händerna och
brännässlor mot sommarben.

Jag är tusen saker mer än det som står skrivet
allt jag är ska inte tas för givet.

(fade to black)

Bilaga 2: Enkät, frågorna

Hur gammal är du?

Hur skulle du definiera ditt kön?

Vilken färg har det?

Vilken doft har det?

Vilket ljud get det ifrån sig?

Har det en smak?

Har det en känsla?

När insåg du att du var ickebinär?

Hurudan var processen innan du insåg, hur kom du till den insikten?

Var du ickebinär som barn?

Vad har din kropp betytt för dig över åren? Har din syn på din kropp förändrats? Varför?

Hur har ditt förhållande till kläder sett ut, har det förändrats? Hur? Varför?

Vad ger dig könseufori?

Vad ger dig könsdysfori?

Hur uttrycker du ditt kön? Gör du det?

Har du kommit ut? Varför/Varför inte?

Hur reagerade folk runt dig då du kom ut?

Finns det något du vill säga till omvärlden?

Har du ännu någon anekdot eller berättelse du vill dela med dig av som inte passade in under dessa frågor? Dela fritt med dig!